

LBRIS

We know
books
MICHAEL EASTER

Când creierul lucrează împotriva ta

De ce repetăm comportamente nocive
și cum putem renunța la ele

Bookzone
BUCUREȘTI, 2024

Cuprins

Introducere	Creierul nostru cel înfometat	9
Capitolul 1	Bucla rarității	19
Capitolul 2	Cum ne înlănțuie bucla rarității	49
Capitolul 3	Unde apare bucla rarității	59
Capitolul 4	De ce tânjim mereu după mai mult.....	75
Capitolul 5	Evadarea din buclă	91
Capitolul 6	Mai multă certitudine.....	137
Capitolul 7	Mai multă influență	165
Capitolul 8	Mai multă mâncare	187
Capitolul 9	Mai multe posesiuni.....	239
Capitolul 10	Mai multă informație	283
Capitolul 11	Mai multă fericire.....	329
Epilog	Ce-i de făcut acum.....	383
Mulțumiri	397

BucLa rarităţii

Cu mult înainte de Irak, călătoria a început în oraşul meu natal, Las Vegas, un oraş care pentru un creier înformat este la fel ca Vaticanul pentru catolicism. Puţine locuri condensează mai bine capacitatea modernă de a consuma mult într-un singur loc.

Dintre toate lucrurile pe care le oferă oraşul acesta, nimic nu pare să declanşeze bucla rarităţii mai mult decât automatele cu sloturi. Las Vegasul nu s-a construit pe banii celor care au câştigat la păcănele. Ci pe banii celor care, subjugaţi de roţiţele cu imagini ce se învârtesc în interiorul maşinărilor şi de toate clinchetele şi luminile lor pâlpâitoare, joacă iar şi iar – în cele din urmă în detrimentul lor. Ceea ce explică de ce păcănelele sunt peste tot.

Cazinourile sunt – deloc surprinzător – vaste labirinturi alcătuite din sloturi. Dar găsim aceste aparate şi în benzinării, magazine alimentare, baruri, restaurante şi aeroporturi. Iar oamenii joacă la orice oră din zi, ore în şir câteodată. Joacă în magazine alimentare la şase dimineaţa. Joacă în restaurantul din cartier, la ora prânzului sau a cinei. Iar odată am văzut un tip aşezându-se la un aparat de jocuri într-un magazin 7-Eleven şi comandând o pizza acolo.

L-am întrebat pe casier dacă era ceva normal.

— Glumești? mi-a zis el. Avem clienți care vin regulat pentru asta.

Dar Las Vegas nu e singurul loc plin cu oameni care fac în mod regulat ceva atât de neobișnuit. În SUA, 34 de state permit existența aparatelor cu sloturi. Și, asemenea statului Nevada, multe dintre ele permit instalarea păcănelor în alte locuri decât cazinourile – în tot soiul de unghere și ungherașe ale vieții de zi cu zi. Iar ele aduc bani oriunde sunt instalate.

Aparatele cu sloturi aduc în fiecare an mai bine de 30 de miliarde de dolari doar în Statele Unite – sau în jur de 100 de dolari pe cap de cetățean american anual. Asta înseamnă mai mult decât cheltuim pe filme, cărți și muzică *la un loc*. Iar cifra crește cu aproximativ 10% în fiecare an.

Am vrut să înțeleg de ce. De ce sunt păcănelele atât de captivante? Ia gândește-te cum e să-ți lași alimentele perisabile să se strice din cauză că te-ai apucat, la opt dimineața într-o zi de marți, să joci la un aparat numit Kitty Glitter din magazinul alimentar și ai fost atât de absorbit, încât ai uitat de orice altceva.

Am început să sun câțiva cercetători care studiază problema jocurilor de noroc.

Dar n-am făcut decât să ajung într-un punct mort. Mort de-a binelea.

Cercetătorii acuzau cazinourile că folosesc metode ciudate, subversive, pentru a ne determina să jucăm tot mai mult. Probabil că am auzit cu toții de unele dintre ele. De exemplu, un om de știință mi-a spus despre cazinouri că nu au ceasuri de perete fiindcă vor să ne facă să pierdem noțiunea timpului în timp ce jucăm. Un alt cercetător care era împotriva jocurilor de noroc mi-a spus: „Cazinourile nu vor niciodată să permită unghiuri de 90 de grade.” (Argumentul lui era că unghiurile drepte ne forțează, chipurile, să ne activăm partea rațională a creierului, cea

responsabilă cu luarea deciziilor.) „Unghiurile drepte te fac să redevii brusc rațional, capabil să iei decizii, ceea ce ar putea să încetinească ritmul în care joci”, mi-a spus cercetătorul respectiv.

Apoi, un altul mi-a explicat că muzica aparatelor cu sloturi din cazinouri cântă numai în plăcuta cheie mi, care ar avea, se pare, un efect relaxant asupra noastră, ceea ce ne face automat să fim mai relaxați și cu portofelul.

Toate aceste teorii au fost chiar expuse pe larg în publicații precum *Atlantic* și *New York Times*. Dar nimic nu avea de fapt noimă. Dacă aveai un pic de simț al realității și făceai câteva vizite la cazinouri, te convingeai că aceste afirmații erau fie mituri, fie descriau niște practici de business standard. De exemplu, cazinourile nu afișează ceasuri pe toți pereții, așa este. Dar nici magazinele Costco sau Macy's sau Home Depot nu fac asta. Majoritatea companiilor nu agață ceasuri de perete nicăieri, cred eu, deoarece oamenii poartă oricum ceasuri de mână și au telefoane mobile.

Iar când am vizitat câteva dintre cazinourile cele mai profitabile din Las Vegas, am găsit unghiuri drepte peste tot. Efectiv peste tot. La naiba, chiar ecranele aparatelor de păcănele sunt pătrate. Unele zone ale cazinourilor arătau de parcă ar fi fost concepute de un arhitect cubist.

L-am contactat și pe Peter Inouye, un compozitor pentru aparatele de acest fel. „Pot confirma că nu folosesc întotdeauna cheia mi”, mi-a spus el, asigurându-mă că își scrie melodiile pentru sloturi în toate cheile.

Dar cel mai misterios a fost un alt lucru care nu avea noimă. Majoritatea miturilor despre „trucurile subversive” pe care le folosesc cazinourile ca să ne împingă să jucăm circulau cel puțin de prin anii 1960 înapoi. Numai că pe vremea aceea jocurile la aparate nu erau populare.

Nu doar că nu găseai sloturi în benzinării sau supermarketuri; cu greu le găseai chiar și în cazinouri.

Apoi, în jurul anului 1980, sloturile s-au răspândit ca un virus. Au umplut cazinourile și, de unde până atunci nu aduceau prea mulți bani, au ajuns cu timpul să aducă 85% din veniturile totale ale cazinourilor.

Nu știi dacă din cauza unghiurilor drepte pe care le-am văzut în cazinouri, dar cert este că am avut brusc un moment de mare luciditate. În loc să mai discut cu oameni care vor ca noi toți să încetăm să mai jucăm, trebuia să caut să stau de vorbă cu oameni care vor ca noi să începem să jucăm. Trebuia să fac ceea ce îl duce întotdeauna pe jurnalist la cele mai bune răspunsuri: să merg pe urma banilor.

Decizia asta m-a condus la un cazinou ciudat, situat la doar 15 minute de casa mea.

Era cel mai nou și mai modern cazinou din oraș. Avea cele mai fermecătoare sloturi, cele mai elegante mese, cele mai confortabile camere de hotel și cele mai bune restaurante pe care le-ar putea oferi industria jocurilor de noroc.

Dar exista o șmecherie: majoritatea cazinourilor ar face orice ca să te atragă să le calci pragul. În cel despre care vorbesc eu acum – la fel ca într-o secție de poliție din Bagdad – nu ești binevenit.

Black Fire Innovation se ridică asemenea unui cub Rubik uriaș lângă marginea deșertului Mojave, la Las Vegas. Clădirea are 10 200 de metri pătrați și patru etaje – toate cu ferestre în unghiuri drepte și cu linii moderne, simple. E situată la câteva minute de relieful roșcat și de cactușii deșertului propriu-zis. Însă ținutul sălbatic se

LIBRIS | We know
BOOKS

îmblânzește odată ce începe pavajul, iar de acolo toate drumurile duc către centrul orașului.

De la ferestrele largi ale biroului lui Robert Rippee vedeam clar Las Vegas Strip². Razele necruțătoare ale soarelui de deșert se reflectau în complexurile alcătuite din cazinouri și hoteluri. Catedrale ale consumului, îmbrăcate toate în lumini de neon și mărginind Las Vegas Boulevard, de o parte și de alta, pe o distanță de aproape șapte kilometri.

Rippee stătea drept la biroul lui. Pe pereții biroului atârnavă diplome care atestau titlurile sale universitare. Însă omul acesta nu era genul de neghiob care își flutură diplomele cu orice ocazie, așa cum mă așteptasem. Fața îi era încadrată de niște ochelari de firmă, iar în jurul încheieturii mâinii erau înfășurate mărgelile de rugăciune budiste. Avea o constituție robustă, de sportiv, o barbă grizonantă tunsă impecabil și haine care-i veneau ca turnate.

Aerul sofisticat venea din anii pe care i-a petrecut ca director executiv al unuia dintre cele mai mari și profitabile cazinouri de pe Las Vegas Strip. Jobul presupunea analizarea datelor privitoare la comportamentul uman și apoi luarea unor decizii ce afectau acțiunile a milioane de vizitatori. A optat pentru studii universitare după ce trecuse de 50 de ani, din dorința de a studia oficial subiectul. Rippee voia să înțeleagă în profunzime ce anume ne influențează comportamentele.

Cu vreo cinci ani înainte de întâlnirea noastră, Rippee lua masa împreună cu un director de la Caesars, una dintre cele mai mari companii de cazinouri din lume. Caesars deține pe cuprinsul Statelor Unite peste 50 de proprietăți întinse ocupate de cazinouri, unde jucătorii cheltuiesc zece miliarde de dolari pe an. Directorul respectiv se plângea de o anumită problemă.

2 Cea mai cunoscută arteră a orașului (n. tr.).

Caesars cumpăra tot felul de noi tehnologii despre care i se spunea că vor îmbunătăți profitul. De exemplu, un slot cu o caracteristică asemănătoare jocurilor video, care i-ar stimula pe oameni să joace mai mult. Sau un program de urmărire bazat pe inteligența artificială, care crea profiluri detaliate ale vizitatorilor pe baza modului în care aceștia pariau, mâncau, beau și făceau cumpărături, apoi genera anumite semnale care îi determinau să cheltuiască mai mult în cazinouri.

Însă Caesars nu avea de unde să știe dacă noua tehnologie va funcționa până când n-a investit milioane de dolari pentru a o pune în funcțiune. A fost un fel de joc de noroc pe care l-a jucat, de data asta, însuși cazinoul. Și a pierdut.

Așa că Rippee le-a propus celor de la Caesars să formeze un parteneriat cu Universitatea din Las Vegas, Nevada (UNLV). Acolo, Rippee și echipe alcătuite din oameni de știință studiază modul în care tehnologia afectează comportamentul uman în cazinouri. UNLV și diferitele sale aripi dedicate cercetării sunt echivalentul unei fuziuni dintre Harvard, Cambridge și baza militară Zona 51 în ceea ce privește modelarea deciziilor pe care le iau oamenii pe Las Vegas Strip și nu numai.

Ei știu ce *funcționează*. Și asta nu are nimic de-a face cu geometria sau notele muzicale.

Ce-ar fi dacă ar crea un laborator de tip cazinou? Adică să construiască un cazinou, dar să-l folosească numai și numai în scopul cercetării? Să creeze un cazinou adevărat, dar să-l umple cu tipi care au doctorate, cu minți tehnologice strălucite și cu participanți la studiu. Ar putea fi un loc în care să se testeze jocurile și modul în care pariază oamenii după ce au primit semnale evidente și semnale subliminale. Sau să se investigheze felul în care cele mai mici reglaje aduse unui aparat cu sloturi ne pot determina să facem un lucru sau altul. Ar putea fi

un incubator în care oameni cu idei mărețe să poată colabora, să găsească finanțare de la fonduri cu capital de risc și să capete acces la mințile unor oameni de știință geniali și ale celor care cunosc dedesubturile industriei.

Rezultatul este acest loc. Black Fire Innovation. Un fel de zonă crepusculară a cazinourilor.

— Avem aici un laborator gigantic care imită un complex alcătuit din cazinou și hotel de pe Las Vegas Strip, mi-a zis Rippee. Un loc în care să putem explora noi tehnologii, modificări comportamentale și multe altele. Am reprodus întregul complex de divertisment din jurul cazinoului, de la camere de hotel, mâncare, băutură, și până la distracții, jocuri de noroc și chiar magazinele și afișajele specifice.

Rippee îmi spunea toate acestea în timp ce ieșeam din biroul lui și intram în cazinoul experimental. Singurele diferențe față de unul real erau că aici fumatul era interzis și îți apăreau în cale mai multe dispozitive științifice și oameni cu diplome postuniversitare.

— Zona asta imită o casă de pariuri sportive, mi-a zis el.

Numeroase ghișee destinate pariurilor se aliniau de-a lungul unui perete. Scaune capitonate cenușii erau îndreptate spre un ecran plat uriaș care transmitea un meci între Twins și Yankees. De o parte și de alta se aflau ecrane mai mici pe care erau afișate cotele pariurilor pentru meciurile din ziua respectivă. Astros, -190 împotriva lui Rangers. Red Sox, -125 împotriva lui Mariners. Mets, egal cu Cardinals.

Apoi am mers către un șir de mese din fetru verde cu cadru din lemn de esență tare și piele. Scaune moi din piele roșie și neagră erau așezate de jur împrejurul meselor.

— Acestea sunt jocuri de masă tradiționale, unde testăm jocuri și tehnologii noi și urmărim comportamentele jucătorilor, a spus el.

Rippee a indicat apoi în direcția unei mașinării rotunde înconjurată de șase scaune, în mijlocul căreia se ridica un ecran mare.

— Avem și jocuri de masă electronice, a adăugat.

Aici, jucătorii incluși în studiu pariau la niște ecrane în timp ce un dealer virtual de pe ecranul mai mare din centru făcea cărțile sau învârtea o ruletă. E clar că revoluția inteligenței artificiale nu a rămas fără consecințe asupra industriei jocurilor.

Rippee a făcut apoi semn în direcția unui culoar din colțul îndepărtat al încăperii. La capăt se afla o ușă dublă care se deschideau cu card de acces.

— De acolo se intră în camerele de hotel, a zis el.

În apropiere era o vastă bucătărie deschisă. Dincolo de ea era un bar de cocteiluri. Apoi o cafenea. Cercetătorii testau astfel modul în care fiecare detaliu legat de încăperile cazinoului, de mâncare și băutură se reflectă în întreaga experiență a vizitatorului.

Turul a continuat. Mi-a arătat pereții acoperiți de ecrane video unde vedeai și auzai reclame în curs de testare. Apoi mi-a arătat o oglindă inteligentă interactivă, concepută pentru a-i ghida pe jucători către punctele cele mai importante din cazinou. Apoi mi-a prezentat „o sală digitală pentru experimente tehnologice”.

— Iar acolo e o arenă pentru e-sporturi. Așadar, ideea de ansamblu este că putem aduce un grup de oameni pe care să-i punem față în față cu diferite scenarii, după care le măsurăm așteptările și comportamentul. De acolo obținem informații cu privire la modul în care se schimbă comportamentul pe măsură ce tehnologia noastră e tot mai avansată. Iar toate acestea sunt posibile fiindcă

avem cel puțin 73 de companii care ne-au devenit parteneri, oferindu-ne bani sau echipamente.

Caesars era partenerul principal. Dar giganți din industria tehnologică și a jocurilor, precum Adobe, Intel, LG, Hewlett-Packard, Panasonic, Zoom, Boyd Gaming și DraftKings au făcut investiții aici.

Cazinourile din Las Vegas nu mai sunt ce erau odată. Acum au devenit adevărate laboratoare de cercetare și locuri în care sunt efectuate testări. Sunt niște bănci imense de date privitoare la comportamentul uman. De aceea, înainte ca antreprenorii să aducă mesele și ruletele, au instalat un creier: un supercomputer cu o capacitate imensă de a stoca și analiza date.

Rippee mi-a făcut semn în direcția supercomputerului de mărimea a patru frigideri, aflat într-o încăpere din sticlă cu aer condiționat. Bâzâia, respira. Din el ieșeau cabluri multicolore legate într-un mănunchi, care urcau pe perete ca niște vene, iar în cele din urmă dispăreau în plafon.

Asemenea supercomputerelor pentru procesarea datelor din cazinourile din Las Vegas, și acesta administrează tot ce se întâmplă în jur. Ce se întâmplă în Vegas nu mai rămâne deloc în Vegas. Toate acțiunile umane și lanțul lor de reacții sunt captate în cloud, unde sunt analizate și supraanalizate.

Rippee m-a condus apoi la o ultimă atracție. Lucrul pentru care venisem aici. Instrumentul de bază pentru a înțelege trecutul, prezentul și viitorul comportamentului uman. O metaforă pentru o nouă eră a omenirii, în care suntem împinși spre comportamente pe care le repetăm rapid, iar și iar. Din motive pe care s-ar putea să nu le înțelegem întru totul.

— Aici sunt aparatele cu sloturi, mi-a zis, arătându-mi carcasa lor cromate care scânteiau și ecranele